

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Warszawa, 03 grudnia 2025 r.
Znak sprawy: DWM.ww.058.13.2025

**Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu RP**

Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 13412

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję poniżej odpowiedź na interpelację nr 13412 postanki na Sejm RP Barbary Bartuś z 13 listopada 2025 r. Informuję, że odpowiedź powstała w porozumieniu z Ministerstwem Rozwoju i Technologii.

Ad. 1: *„Czy Rząd Rzeczypospolitej Polskiej uczestniczył w negocjacjach umowy UE-Mercosur w sposób zapewniający ochronę interesów polskiego rolnictwa i bezpieczeństwa żywnościowego? Jakie zapisy umowy gwarantują takie zabezpieczenia?”*

Informuję, że zgodnie z prawem traktatowym UE wspólna polityka handlowa, a więc także negocjowanie umów handlowych, należy do wyłącznych kompetencji UE przy wiodącej roli Komisji Europejskiej (KE). Oczywiście KE konsultuje się w tych sprawach z państwami członkowskimi UE np. na forum Komitetu do Spraw Polityki Handlowej, niemniej jednak to KE prowadzi te negocjacje. Uwzględniając powyższe uwarunkowania w okresie, w którym trwały negocjacje umowy UE-Mercosur, Polska podkreślała konieczność uwzględnienia w umowie wrażliwości unijnego, w tym polskiego, sektora rolnego. Postulowaliśmy m.in. wyłączenie towarów najbardziej wrażliwych z liberalizacji importu, a przynajmniej jej ograniczenie kontyngentami taryfowymi; zawarcie w umowie skutecznych mechanizmów ochronnych, dostosowanych do specyfiki sektora rolnego, umożliwiających wycofanie preferencji taryfowych w przypadku szkód i zagrożeń dla

unijnej produkcji¹; zapewnienie równych warunków konkurencji poprzez dostosowanie wymogów produkcji odnoszących się do importu do wymogów obowiązujących unijnych producentów.

Należy zwrócić uwagę, że postulaty Polski mające na celu ochronę interesów sektora rolnego zostały częściowo uwzględnione. Import najbardziej wrażliwych towarów takich jak mięso drobiowe czy mięso wołowe nie został w pełni zliberalizowany, a ich preferencyjny import został ograniczony do poziomu kontyngentów taryfowych (import poza kontyngentami będzie podlegał stawkom celnym UE tak jak obecnie). Kontyngenty te będą wzrastać do wielkości docelowych stopniowo w okresie kilku lat, a nie natychmiast w momencie wejścia w życie umowy. Część produktów - np. pszenica (z wyłączeniem nasion do siewu), cukier biały rafinowany - zostały wyłączone z liberalizacji. Strony umowy zostały zobowiązane do efektywnego wdrażania Porozumienia Paryskiego w sprawie zmian klimatu, które jest integralnym elementem umowy. W razie nieprzestrzegania przez kraje Mercosur Porozumienia Paryskiego UE może zawiesić preferencje przyznane na mocy umowy. Ponadto umowa nie modyfikuje zasady, że import z krajów Mercosur musi spełniać unijne wymogi bezpieczeństwa żywności (lub równoważne). Będą nadal obowiązywać procedury kontroli granicznej weterynaryjnej, fitosanitarnej, jakości handlowej. Umowa zawiera także postanowienia w sprawie bilateralnej klauzuli ochronnej, które pozwalają na czasowe wycofanie preferencji taryfowych w razie nadmiernego importu powodującego szkody dla producentów. Niemniej jednak związane z tym wymogi proceduralne i dotyczące udowodnienia szkody sprawiają, że zastosowanie tego mechanizmu w odniesieniu do produktów rolnych może być trudne. W odpowiedzi na zastrzeżenia zgłaszane w tym zakresie m.in. przez Polskę i Francję KE przedstawiła 8 października 2025 r. projekt unijnego aktu prawnego (w formie rozporządzenia Rady i Parlamentu Europejskiego), który zobowiązuje KE do dodatkowego monitorowania importu z Mercosur oraz który ma częściowo uprościć podejmowanie wobec importu rolnego z Mercosur działań w scenariuszu, gdyby import powodował szkodę dla producentów w UE. Jest to krok w dobrą stronę, jednak w naszej ocenie niewystarczający. Projektowane rozporządzenie nie zmienia bowiem zawartych w umowie UE-Mercosur kryteriów niezbędnych dla wykazania szkody. Nadal więc niezbędne będzie wykazanie szkody dla co najmniej 25%

¹ Postulat uwzględnienia w umowie UE-Mercosur skutecznej klauzuli ochronnej, dostosowanej do specyfiki sektora rolnego, był stale podnoszony przez Polskę w okresie, gdy trwały negocjacje. W 2017 r. na nasz wniosek wspólne pisemne stanowisko w tej sprawie było przekazane na forum UE razem z Bułgarią, Francją, Grecją, Węgrami i Rumunią. W obecnie trwającej dyskusji również podnosimy ten postulat.

całkowitej unijnej produkcji danych towarów oraz przedstawienie danych dotyczących m.in. poziomu sprzedaży, zapasów, wykorzystania mocy produkcyjnych, zysków, strat, zatrudnienia za okres ostatnich trzech lat. Ze względu m.in. na rozdrobnienie produkcji rolnej, jej sezonowość, rodzinny charakter gospodarstw rolnych, ww. kryteria wykazania szkody nie są dostosowane do specyfiki sektora rolnego.

Stanowisko Rządu RP wobec umowy UE-Mercosur pozostaje niezmiennie. Sprzeciwiamy się jej podpisaniu i zawarciu z uwagi na obawy o negatywne konsekwencje dla sektora rolnego. Pozostajemy również przeciwni proponowanemu przez KE podziałowi umowy na dwa instrumenty, z których jeden z nich miałby wejść w życie na zasadzie przejściowej. Jest to oficjalne stanowisko przyjęte przez Komitet do Spraw Europejskich 16 października 2025 r. i przekazane do zaopiniowania przez właściwe komisje Sejmu i Senatu. Niezależnie od naszego ww. sprzeciwu warto pamiętać, że umowa UE-Mercosur zawiera pewne mechanizmy ochronne, o których wspominałem wyżej. Choć nie są one idealne i nie zmieniają naszej oceny umowy to ograniczają ryzyko wystąpienia najbardziej negatywnych scenariuszy.

Ad. 2: *„Jakie ilości lub wartości towarów rolnych przewidziano do importu w ramach umowy z Mercosur, w szczególności w odniesieniu do mięsa, drobiu, cukru, zbóż i nasion oleistych, oraz jakie skutki gospodarcze mogą one przynieść dla polskiego sektora rolnego?”*

W załączeniu przekazuję wykaz kontyngentów taryfowych przewidzianych w umowie UE-Mercosur (załącznik nr 1). Zwracam uwagę na stopniowy wzrost wielkości kontyngentów do wielkości docelowych rozłożony na kilka lat. Informacje dotyczące liberalizacji w imporcie do UE produktów rolno-spożywczych z Mercosur nieobjętych kontyngentami są zawarte w harmonogramie liberalizacji (załącznik nr 2).

Jeśli chodzi o wskazane w pytaniu sektory - umowa przewiduje przyznanie krajom Mercosur bezcłowych kontyngentów na mięso drobiowe w docelowej wysokości 180 tys. ton oraz kontyngentów taryfowych na mięso wołowe o obniżonej stawce celnej 7,5% w docelowej wysokości 99 tys. ton. Na tych kontyngentach koncentrują się nasze zastrzeżenia - obawiamy się, że mogą one skutkować zwiększonym przywozem do UE i w konsekwencji doprowadzą do skutków pośrednich dla Polski w postaci wypierania naszego eksportu w tym asortymencie z rynku UE. Ryzyko takie może być jeszcze większe, gdyby import z Mercosur koncentrował się w segmencie mięsa wysokiej jakości (piersi kurczaka, steki wołowe). Ze względu na odległość oraz mało rozwinięte dotychczasowe relacje handlowe Polski z Mercosur (co potwierdzają stosunkowo niskie obroty handlowe) ryzyko znaczącego wzrostu importu bezpośrednio do Polski wydaje

się niewielkie. W odniesieniu do kontyngentu taryfowego na mięso wieprzowe (docelowa wysokość 25 tys. ton) – obecnie, z uwagi na unijne zasady związane z bezpieczeństwem żywności, mięso wieprzowe z krajów Mercosur nie jest dopuszczone a rynek UE, a więc koncesje w tym zakresie nie mają obecnie praktycznego znaczenia.

W sektorze cukru - jak wskazano w odpowiedzi na pytanie nr 1 cukier biały rafinowany został wyłączonej z liberalizacji. Liberalizacja przewidziana umową dotyczy tylko surowego cukru trzcinowego do rafinacji i obejmuje przyznanie nowego bezcłowego kontyngentu taryfowego w wysokości 10 tys. ton w imporcie z Paragwaju. Ponadto bezcłowa kwota dla Brazylii ma być wydzielona z już obecnie przyznanego i otwieranego co roku kontyngentu taryfowego o obniżonej stawce celnej dla tego kraju, a więc nie będzie to nowa kwota dostępu do rynku UE.

Jeśli chodzi o sektor zbóż – jak wskazałem wyżej pszenica (z wyłączeniem nasion do siewu jest wyłączonej z liberalizacji). Stawka celna UE w imporcie kukurydzy ze wszystkich krajów świata (poza Rosją i Białorusią) wynosi obecnie 0%, więc w tym przypadku umowa nie zmieni warunków handlu. Niemniej, zwracam uwagę, że w przypadku kukurydzy kontyngent przewidziany w umowie UE-Mercosur wynosi docelowo 1 mln ton, a nie 3,4 mln ton jak wskazała Pani Poseł w treści interpelacji. W przypadku żyta, jęczmienia i owsa umowa przewiduje stopniową redukcję stawki celnej w kolejnych latach po wejściu w życie umowy aż do jej całkowitego zniesienia po 7 latach (w przypadku ziaren owsa do siewu po 10 latach). Zboża nie mają dużego udziału w strukturze towarowej importu rolno-spożywczego UE z krajów Mercosur. Import zbóż z Mercosur do UE zdominowany jest przez kukurydzę oraz ryż, które reprezentowały odpowiednio 63% i 36% wartości zbóż przywiezionych z krajów Mercosur w 2024 r. Wydaje się więc, że w sektorze zbóż umowa UE-Mercosur nie powinna mieć znaczącego negatywnego wpływu. Jako niewielkie oceniamy prawdopodobieństwo wzrostu przywozu soi i śruty sojowej na skutek umowy UE-Mercosur, ponieważ już obecnie ten przywóz realizowany jest po zerowej stawce celnej, nie tylko z Mercosur, ale również z innych kierunków (z wyłączeniem Rosji i Białorusi). Polska jest dużym importerem netto, w szczególności z krajów Mercosur, śruty sojowej wykorzystywanej do produkcji pasz. W celu zmniejszenia uzależnienia od tego importu prowadzone są działania na rzecz odbudowy sektora uprawy i przetwórstwa roślin wysokobiałkowych w Polsce (w 2025 r. powierzchnia uprawy soi w Polsce przekroczyła 100 tys. ha).

Ad. 3: „Czy przewidziano skuteczne mechanizmy weryfikacji jakości i zgodności z unijnymi normami sanitarnymi, fitosanitarnymi i środowiskowymi produktów z Mercosur? W jaki sposób będzie kontrolowane ich pochodzenie?”

Tak jak wskazałem w odpowiedzi na pytanie nr 1 umowa UE-Mercosur nie modyfikuje zasady, że produkty importowane z tego kierunku muszą spełniać unijne wymogi bezpieczeństwa żywności (lub równoważne). W tym zakresie funkcjonuje system kontroli urzędowych, pozwalający na weryfikację spełnienia tych wymagań. Działania kontrolne realizowane są zarówno przez organy celne, jak i przez inne służby/inspekcje graniczne, tj. Granicznego Lekarza Weterynarii (GLW), Granicznego Inspektora Sanitarnego (GIS), Oddziały Graniczne Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Wojewódzkiego Inspektora Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (WIJHARS). Każda z ww. służb ma określony zakres kompetencji i sposób funkcjonowania, wynikający z obowiązujących przepisów. Towar niespełniający unijnych standardów jakościowych i bezpieczeństwa żywności nie jest dopuszczany do obrotu.

Szczegółowe informacje dotyczące kontroli, którym podlega i będzie podlegał import z krajów Mercosur (oraz innych krajów trzecich, w tym Ukrainy) przekazuję w załączeniu (załącznik nr 3).

Odnośnie do kontroli pochodzenia produktów importowanych z Mercosur – w rozumieniu umowy towary pochodzące z Mercosur to:

- a) produkty w całości uzyskane w Mercosur,
- b) produkty uzyskane w Mercosur wyłącznie z materiałów pochodzących z Mercosur;
lub
- c) produkty uzyskane w Mercosur, zawierające materiały niepochodzące z Mercosur, pod warunkiem, że materiały te zostały odpowiednio przetworzone, czyli uzyskane produkty spełniają warunki określone w załączniku 3-B do Umowy (reguły pochodzenia).

Zatem, pochodzenie towarów z Mercosur będzie kontrolowane za pomocą dowodów pochodzenia załączanych do zgłoszenia celnego. Zgodnie z umową - dowodem pochodzenia uprawniającym do zastosowania preferencyjnej stawki celnej jest oświadczenie o pochodzeniu sporządzane przez eksportera. Dodatkowo umowa przewiduje współpracę administracyjną w zakresie weryfikacji dowodów pochodzenia, która obejmuje sprawdzanie autentyczności oświadczeń o pochodzeniu i poprawności zawartych w nich informacji.

Ad. 4: „Czy przeprowadzono analizy wpływu liberalizacji handlu produktami rolnymi z Ukrainą na rynek krajowy, w tym na ceny skupu, rentowność gospodarstw i ciągłość produkcji żywności? Jakie są wyniki tych analiz?”

O naszej ocenie dotyczącej zakończenia 5 czerwca 2025 r. pełnej i jednostronnej liberalizacji importu z Ukrainy i powrotu do warunków handlu wynikających z Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina, które podlegały przeglądowi wspominał szerzej w odpowiedzi na pytania nr 9 i 10.

Jednocześnie informuję, że perspektywa liberalizacji handlu produktami rolnymi z Ukrainą, a także perspektywa członkostwa Ukrainy w Jednolitym Rynku UE wymagała i wymaga pogłębionych ocen skutków tego procesu. W 2023 r. Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej - Państwowy Instytut Badawczy przeprowadził taką ekspertyzę w ramach umowy dotacji z MRiRW. Ponadto analizy w tym zakresie są prowadzone w MRiRW na bieżąco. Co więcej, badania w tym zakresie są też przedmiotem prac innych ośrodków naukowych nie tylko w Polsce, ale także w innych państwach członkowskich UE.

Dostępne analizy podkreślają duży potencjał Ukrainy w zakresie wzrostu produkcji i eksportu, w szczególności produkcji roślinnej, związany z arealem, jakością gleb oraz strukturą obszarową gospodarstw. Potencjalny wzrost eksportu na rynek UE komponentów paszowych jest interpretowany jako czynnik, który może przynieść korzyści części gospodarstw zwierzęcych w UE i zmniejszyć zależność UE od importu komponentów białkowych z Ameryki Południowej. Tym samym analizy wskazują, że większą presję konkurencyjną mogą odczuwać unijni producenci upraw polowych. Zwracają jednak uwagę na konkurencyjność unijnego sektora przetwórstwa, w tym mleczarstwa, którego produkty dominują dziś na wewnętrznym rynku Ukrainy. Podkreśla się także perspektywę zmniejszenia popytu wewnętrznego Ukrainy z uwagi na obserwowane zmniejszenie liczby ludności. Jednocześnie raporty KE wskazują na mało zaawansowany proces dostosowań prawno-instytucjonalnych w Ukrainie do wymogów członkostwa w UE, co wskazuje na perspektywę wzrostu kosztów ukraińskich producentów w związku z koniecznymi dostosowaniami do unijnych standardów.

Ad. 5: „Jakie gwarancje jakości, bezpieczeństwa i transparentności certyfikacji uzyskano od strony ukraińskiej? Czy planowane są mechanizmy ochronne, takie jak kontyngenty, limity lub systemy kontroli?”

Informuję, że import z Ukrainy, podobnie jak import z innych krajów trzecich, w tym Mercosur, podlega kontrolom właściwych służb i inspekcji, o których wspominam szerzej w odpowiedzi na pytanie nr 3 i w załączniku nr 3.

Ponadto wskazuję, że system certyfikacji produkcji pochodzenia zwierzęcego z Ukrainy opiera się w dużej części na certyfikacji elektronicznej w systemie TRACES NT.

Urzędowi lekarze weterynarii w Ukrainie zostali przeszkoleni przez służby KE oraz nadano im stosowne uprawnienia do certyfikacji elektronicznej z wykorzystaniem podpisów elektronicznych. Celem było uniknięcie fałszerstw świadectw, nieautoryzowanego wystawiania świadectw przez nieuprawnione osoby i stosowania niewłaściwych wzorów.

W odniesieniu do drugiej części pytania - zgodnie z postulatami Polski bezcłowy import z Ukrainy do UE najbardziej wrażliwych produktów takich jak np. cukier, mięso drobiowe, miód będzie ograniczony do poziomu kontyngentów taryfowych, a dodatkowe preferencje dla Ukrainy przyznane porozumieniem UE-Ukraina zostały uwarunkowane jej dostosowaniem do prawa UE w zakresie dobrostanu zwierząt, leków weterynaryjnych i zawartości pozostałości pestycydów w ciągu trzech lat (*więcej szczegółów w odpowiedzi na pytania nr 9 i 10*).

Ad. 6: *„Jakie działania planuje rząd, aby zapewnić zdolność Polski do samodzielnego zabezpieczenia potrzeb żywnościowych w sytuacjach kryzysowych? Czy istnieje narodowa strategia bezpieczeństwa żywnościowego?”*

Bezpieczeństwo żywnościowe jest nadrzędnym celem polityki rolnej zarówno na poziomie UE, jak też priorytetem działań Rządu RP. Zapewnienie ciągłości dostaw żywności jest jednym z celów traktatowych UE i powodem, dla którego powstała i jest kontynuowana Wspólna Polityka Rolna (WPR). Polski sektor rolno-żywnościowy dobrze wykorzystał możliwości rozwoju produkcji żywności wynikające zarówno ze wsparcia w ramach WPR, jak i z udziału w Jednolitym Rynku UE o czym świadczą dane produkcyjne i handlowe. Polska wytwarza dziś znaczne nadwyżki żywności, które są sprzedawane głównie do innych państw członkowskich UE, stanowiąc tym samym element bezpieczeństwa żywnościowego UE jako całości.

W związku ze rosnącym prawdopodobieństwem pojawienia się w przyszłości sytuacji kryzysowych zagrażających ciągłości funkcjonowania łańcuchów dostaw, w tym związanych z konfliktami zbrojnymi, zmianami klimatu, epidemiami chorób roślin i zwierząt, szokowymi zmianami cen środków produkcji, aktami dywersji, coraz większego znaczenia nabiera odporność sektora rolnego, przetwórstwa i handlu, w tym odporność

łańcuchów dostaw, na sytuacje kryzysowe. W tym zakresie ważną inicjatywą są zaproponowane przez KE zmiany legislacyjne² przewidujące utworzenie krajowych planów gotowości i reagowania w zakresie bezpieczeństwa żywnościowego, a także mechanizm koordynacji w postaci Europejskiego mechanizmu gotowości i reagowania na kryzysy związane z bezpieczeństwem żywnościowym. Należy podkreślić, że bezpieczeństwo żywnościowe jest priorytetem polskiego rządu w trwającej dyskusji o kolejnych ramach finansowych UE na okres po 2027 r. i było jednym z priorytetów polskiej prezydencji w Radzie UE.

Krajowym dokumentem strategicznym, którego jednym z trzech celów szczegółowych jest „wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego i odporności na kryzysy” jest Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 (SZRWRiR 2030)³. SZRWRiR 2030 dookreśla cele średniookresowej strategii rozwoju kraju w odniesieniu do obszarów wiejskich i sektora rolno-spożywczego. W SZRWRiR 2030 zidentyfikowano cel główny – „wielofunkcyjny rozwój gospodarczy wsi zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe kraju i zwiększenie wartości dodanej z rolnictwa oraz trwałą wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego”. Cel główny SZRWRiR 2030 jest realizowany w oparciu o trzy uzupełniające się cele szczegółowe:

- I: **Wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego i odporności na kryzysy**
- II: Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska
- III: Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa.

W Celu szczegółowym I. „Wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego i odporności na kryzysy” zaprojektowano następujące kierunki interwencji:

- I.1. Zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, rybackiej i przetwórstwa rolno-spożywczego,
- I.2. Budowa odporności produkcji rolnej i rybackiej, w tym odporności na zmiany klimatu,
- I.3. Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju i jakości żywności,

² Chodzi o zmiany w ramach projektu Rozporządzenia PE i Rady (2025/0237) z dnia 16.07.2025 r. zmieniającego rozporządzenie (UE) nr. 1308/2013.

³ Została przyjęta uchwałą nr 193 Rady Ministrów z 17 października 2023 r. w sprawie przyjęcia aktualizacji „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” (wejście w życie dnia 11 listopada 2023 r.).

- I.4. Transformacja energetyczna sektora rolno-spożywczego i rozwój biogospodarki,
- I.5. Przygotowanie polskiego sektora rolno-spożywczego do rozszerzenia UE i nowych uwarunkowań handlu zagranicznego.

W ramach ww. kierunków interwencji uwzględniono szereg działań odnoszących się do kwestii bezpieczeństwa żywnościowego⁴.

W Polsce obowiązują również inne dokumenty strategiczne opracowywane na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁵, w których zostały uwzględnione działania mające na celu bezpośrednio lub pośrednio zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju, w tym w szczególności:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.); przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r.,
- Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej (strategia prezydencka); przyjęta 12 maja 2020 r.

Obowiązują również inne dokumenty planistyczne, w których zostały uwzględnione działania mające bezpośredni lub pośredni wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju, w tym w szczególności:

⁴ Chodzi m.in. o: 1.1.4. zwiększenie indywidualnych i hurtowych zdolności magazynowania produktów rolnych; 1.1.6. dalsza modernizacja gospodarstw rolnych i rybackich uwzględniająca efektywność wspieranych rozwiązań), w tym m.in. inwestycje ułatwiające produkcję w warunkach zwiększającego się ryzyka wynikającego z niekorzystnych zjawisk pogodowych powodujących straty w produkcji; 1.1.7. wsparcie tworzenia i rozwoju lokalnych rynków rolno-spożywczych na obszarach wiejskich zagrożonych trwałą marginalizacją, w małych miastach i miejskich obszarach funkcjonalnych; 1.1.8. rozwój systemów dystrybucji i wspólnej organizacji sprzedaży w dużych miastach; 1.1.9. rozwój kooperacji między producentami, wzmocnienie powiązań gospodarstw rolnych i rybackich z zakładami przetwórczymi, rozwój integracji poziomej, integracja przedsiębiorców wokół lokalnych i regionalnych czempionów gospodarczych; 1.1.10. kontynuacja zmian strukturalnych w rolnictwie, w tym poprawa struktury obszarowej m.in. przez scalenia gruntów, zadania w ramach kształtowania ustroju rolnego oraz racjonalne wykorzystanie potencjału produkcyjnego Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa; 1.1.11. rozwój przetwórstwa i krótkich łańcuchów dostaw; 1.2.2. wsparcie rolników i rybaków w sytuacjach kryzysowych wynikających z wydarzeń w skali makro-, takich jak m.in. wojna w Ukrainie; 1.2.14. zwiększenie bezpieczeństwa białkowego; 1.3.1. zapewnienie przestrzeni produkcyjnej dla produkcji rolniczej i ochrona gruntów rolnych o najwyższej klasie przydatności przed jej pozarolniczym wykorzystaniem; 1.3.3. zapewnienie przestrzeni produkcyjnej dla produkcji zwierzęcej; 1.3.4. działania na rzecz podnoszenia jakości żywności; 1.3.5. ochrona gospodarstw rodzinnych; 1.3.6. wspieranie tworzenia krótkich łańcuchów wartości i łańcuchów rynkowych; 1.3.8. odbudowa i zwiększenie odporności produkcji zwierzęcej i roślinnej należących do krajowych specjalizacji w rolnictwie; 1.3.11. zachęcenie młodych do pozostania na wsi i prowadzenia gospodarstwa w obliczu kryzysu żywnościowego wywołanego zawirowaniami geopolitycznymi; 1.3.12. zwiększenie udziału w rynku produktów wytwarzanych w systemach jakości żywności, w tym rolnictwa ekologicznego; 1.3.18. wsparcie rozwoju lokalnych rynków rolno-spożywczych, w tym lokalnego przetwórstwa; 1.3.22. budowa i rozwój sektora Infrastruktury Krytycznej w zakresie produkcji, przetwarzania i dystrybucji żywności oraz udział we wdrażaniu krajowego mechanizmu współpracy między uczestnikami systemu ochrony Infrastruktury Krytycznej; 1.3.23. wzmocnienie systemu rezerw strategicznych w odniesieniu do produktów rolno-spożywczych i środków do produkcji; 1.4.4. rozwój lokalnej samowystarczalności energetycznej, w tym w oparciu o społeczności energetyczne rolników; 1.5.6. budowanie stabilnych sojuszy międzynarodowych na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa żywnościowego.

⁵ (Dz. U. z 2023 r. poz. 1259, z późn. zm)

- Program przeciwdziałania niedoborowi wody na lata 2022-2027 z perspektywą do roku 2030; przyjęty 22 sierpnia 2023 r.,
- Rządowy Program Rezerw Strategicznych na lata 2022-2026; przyjęty 11 stycznia 2022 r.,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności; przyjęty 30 kwietnia 2021 r.,
- Wieloletni Plan Finansowy Państwa na lata 2024-2027; przyjęty 30 czerwca 2024 r.

Ad.7: „Czy przewiduje się wsparcie dla rolników i przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego dotkniętych skutkami zwiększonego importu? Jakie instrumenty pomocowe i osłonowe są planowane?” oraz **ad. 11:** „Jakie konkretne działania osłonowe planuje rząd, by zapobiec destabilizacji rynku żywności i spadkowi cen produktów rolnych w Polsce?”

Na wstępie informuję, że pomoc udzielana producentom rolnym ze środków krajowych musi być zgodna z przepisami UE dotyczącymi pomocy publicznej⁶, które nie pozwalają na udzielanie pomocy, której kwotę ustalono na podstawie ceny, ilości jednostki produkcyjnej lub jednostki środków produkcji. Celem tych przepisów jest zapewnienie, że konkurencja na rynku UE jest uczciwa i nie jest zakłócana przez interwencje państwowe w postaci dotowania cen, co mogłoby prowadzić do nieuczciwej przewagi konkurencyjnej dla niektórych firm i negatywnie wpływać na rynek.

Mając na uwadze powyższe, Polska od lat wspiera rozwój produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego. W zakresie przetwórstwa wsparcie nakierowane jest przede wszystkim na rozwój mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), które są głównym odbiorcą produktów rolnych wytwarzanych przez lokalnych producentów, co wpływa na integrację kluczowych ogniw łańcucha żywnościowego (rolników i przetwórców). Celem tego wsparcia jest m.in. poprawa konkurencyjności międzynarodowej polskiego sektora rolno-żywnościowego w obliczu nowych wyzwań, w tym tych związanych z coraz większą konkurencją zewnętrzną.

Szybki rozwój produkcji przemysłu spożywczego w Polsce w okresie członkostwa w UE wynika z dynamicznie zwiększającego się eksportu polskiej żywności, głównie do krajów UE, a także do krajów trzecich, a także ze wzrostu poziomu inwestycji, w tym inwestycji generowanych przez wsparcie ze środków publicznych, w tym ze środków UE.

⁶ Chodzi o zgodność m.in. z:

- wytocznymi w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich ((2022/C 485/01) (Dz. Urz. UE.C Nr 485, str. 1) oraz
- rozporządzeniem Komisji (UE) 2022/2472 z dnia 14 grudnia 2022 r. uznającym niektóre kategorie pomocy w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE.L Nr 327, str. 1),
- albo pomoc musi być udzielana w formule de minimis zgodnie z przepisami rozporządzenia Komisji (UE) nr 1408/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis w sektorze rolnym (Dz. Urz. UE L 352 z 24.12.2013, s. 9, z późn. zm.).

Obecnie, MRiRW realizuje w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) inwestycję A1.4.1. – *Komponent Konkurencyjność i Odporność Gospodarki*. Wspierane są przedsięwzięcia inwestycyjne w całym łańcuchu żywnościowym – tj. sektor przetwórstwa MŚP, centra przechowalnicze i rolno-spożywcze rynki hurtowe, małe przetwórstwo (rolnicy i rybacy) oraz redystrybucja żywności na cele społeczne. Zakończenie KPO planowane jest na sierpień 2026 r.

W 2023 r. uruchomiono wsparcie skierowane na budowę i modernizację tzw. centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury oraz wsparcie rolno-spożywczych rynków hurtowych, w tym rynków hurtowych z udziałem Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego - „Wsparcie w zakresie przechowywania lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury oraz artykułów rolno-spożywczych centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych i rolno-spożywczych rynków hurtowych – część nr 2 inwestycji A1.4.1.”. Celem uruchomienia wsparcia była większa dywersyfikacja kanałów dystrybucji poprzez wykorzystanie centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych, zwiększenie możliwości zbytu produktów przez rolników na poziomie lokalnym, rozwój mocy przechowalniczych niezbędnych do zabezpieczenia dostaw żywności w okresach kryzysowych. Centra przechowalniczo-dystrybucyjne mają służyć jako bufory magazynowe umożliwiające przechowywanie lub wprowadzanie do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury w sytuacji zerwania łańcuchów dostaw żywności, co może mieć miejsce w przyszłości w czasie kryzysów. Dodatkowo umożliwi to rolnikom zbyć produktów na poziomie lokalnym, a także przyczyni się do poprawy możliwości eksportowych produktów rolnych przez tworzenie większych bardziej jednorodnych partii towarów. W ramach inwestycji A1.4.1 KPO, nabór Wsparcie centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych oraz rolno-spożywcze rynków hurtowych złożono 875 wniosków na znaczącą dla sektora kwotę 4,5 mld zł. Dotychczas zawarto 228 umowy o objęcie wsparciem na kwotę 1,3 mld zł.

Po zakończeniu wsparcia z KPO dla sektora przetwórczego przewidziano pomoc, która będzie realizowana z Planu Strategicznego WPR 2023-2027 w ramach Interwencji I.10.6.1 *Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) – w gospodarstwie* (Budżet: 51 mln EUR) i I.10.7.1 *Rozwój współpracy w ramach łańcucha wartości (dotacja) - poza gospodarstwem* (Budżet: 204 mln EUR). Nabór w ramach interwencji I.10.7.1 planowany jest na przełomie II i III kwartału 2026 r. Wsparcie w ramach tej interwencji jest nakierowane na realizację działań inwestycyjnych, które mają wzmocnić pozycję

rynkową sektora MŚP, wpłynąć na dywersyfikację i skracanie etapów łańcucha żywnościowego, a także promować współpracę w ramach łańcucha wartości poprzez obowiązek podpisywania umów na dostawy pomiędzy rolnikami a przemysłem przetwórczym. Pomoc udzielana będzie na inwestycje materialne i niematerialne dotyczące przetwarzania lub sprzedaży/zbywania produktów rolnych oraz wytwarzania produktów nierolnych, z wyłączeniem produktów rybołówstwa i akwakultury.

Ponadto zwracam uwagę na szereg innych podejmowanych działań w tym:

- w celu łagodzenia skutków zmian koniunktury na rynku rolnicy są wspierani m.in. w formie dopłat bezpośrednich, dopłat do paliwa rolniczego (stawka zwrotu podatku akcyzowego wynosi 1,46 zł), preferencyjnych kredytów czy wsparcia w ramach Planu Strategicznego (m.in. na inwestycje, modernizację gospodarstw rolnych).
- podczas polskiej prezydencji w Radzie UE prowadzone były prace nad rozporządzeniami UE mającymi wzmocnić pozycję rolników w łańcuchu dostaw. Wypracowane rozwiązania zapewniają większą ochronę rolnika, zwłaszcza w sytuacjach wahań na rynku i kryzysów poprzez:
 - obowiązek zawierania pisemnych umów między rolnikami a nabywcami (w Polsce ten obowiązek już funkcjonuje od dekady);
 - obowiązek zawarcia z umowie klauzuli rewizyjnej dla umów dłuższych niż 12 miesięcy;
 - możliwość ustanowienia przez p.cz. mechanizmu mediacji między rolnikami a nabywcami ich produktów;
 - uproszczenie zasad uznawania organizacji producentów i podniesienie limitu unijnej pomocy finansowej udzielanej uznanym organizacjom producentów realizującym program operacyjny (z 50% do 70% faktycznie poniesionych kosztów).
- wspierane są finansowo grupy producentów rolnych i organizacje producentów przez pierwsze 5 lat ich istnienia, w postaci płatności ryczałtowych od wartości ich przychodów netto ze sprzedaży produktów. Dzięki członkostwu rolnika w organizacji lub grupie producentów wzmocniona zostaje jego pozycja rynkowa w łańcuchu dostaw.
- ważnym elementem zagospodarowania krajowej produkcji roślinnej stabilizującym rynek rolny jest produkcja estrów i bioetanolu (w 2024 r. zagospodarowano tak ok. 2 mln ton rzepaku i 1 mln ton kukurydzy).

- w mocy pozostaje zakaz importu do Polski z Ukrainy pszenicy, kukurydzy, rzepaku, słonecznika oraz niektórych produktów ich przetwórstwa⁷,
- mając na uwadze, że ponad 40% całej produkcji sprzedanej sektora żywnościowego jest przeznaczona na eksport, wspierany jest eksport m.in. poprzez działania Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa i Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu.

Dodatkowo, KE zapowiedziała plany utworzenia unijnego funduszu bezpieczeństwa tzw. Unity Safety Net, którego środki służyłyby finansowaniu instrumentów wsparcia rolników w razie szeroko rozumianych zakłóceń rynkowych, w tym ewentualnych zakłóceń powodowanych przez umowy handlowe UE z krajami trzecimi. Kwota planowana na fundusz Unity Safety Net wynosi w sumie 6,3 mld EUR w okresie Wieloletnich Ram Finansowych 2028–2034. Środki te mają być wykorzystywane do finansowania działań interwencyjnych w przypadku wystąpienia zakłóceń na rynku (np. jako skutek uboczny i nieoczekiwany umowy handlowej, czy w wyniku wzrostu kosztów produkcji lub nagłej zmiany popytu). Dyskusja dotycząca Wieloletnich Ram Finansowych trwa.

Ad. 8: „Czy Rząd RP zamierza wystąpić na forum UE o wprowadzenie mechanizmów zabezpieczających („safeguard measures”) w przypadku zagrożenia rynku krajowego lub obniżenia standardów bezpieczeństwa żywnościowego?”

Informuję, że w odpowiedzi m.in. na postulaty zgłaszane przez Polskę w zmodyfikowanych postanowieniach Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina zawarto zapisy w sprawie klauzuli ochronnej możliwej do zastosowania, gdyby import towarów objętych zmianą koncesji na mocy porozumienia UE-Ukraina powodował poważne trudności gospodarcze, społeczne lub środowiskowe o charakterze sektorowym lub regionalnym, które mogą się utrzymywać przez dłuższy czas, nawet na poziomie jednego państwa członkowskiego. Zgodnie z postanowieniami zmodyfikowanego Układu uruchomienie klauzuli może skutkować wprowadzeniem przez KE odpowiednich środków ochronnych wobec importu w ramach koncesji przyznanych porozumieniem.

Jak wskazałem w odpowiedzi na pytanie nr 1 m.in. dzięki polskim postulatam w umowie UE-Mercosur znalazły się postanowienia w sprawie klauzuli ochronnej. Również w odpowiedzi na polskie i francuskie zastrzeżenia KE zaproponowała unijne rozporządzenie upraszczające m.in. wszczęcie postępowania ochronnego w ramach tej klauzuli (nie przesądzając o jego wyniku).

⁷ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 15 września 2023 r. w sprawie zakazu przywozu z Ukrainy produktów rolnych.

Uważamy, że w przypadku zakłóceń rynkowych (lub ryzyka ich wystąpienia) powodowanych importem z Ukrainy lub z państw Mercosur KE powinna podejmować odpowiednie kroki, w tym korzystać z dostępnych mechanizmów ochrony rynku.

Ad. 9: „Z jakich powodów rząd poparł w Radzie UE nową umowę handlową z Ukrainą, mimo że – według opinii izb rolniczych – stanowi ona poważne zagrożenie dla polskiego rolnictwa?” oraz **ad. 10:** „Czy przed wydaniem tej decyzji dokonano oceny skutków zwiększonych kontyngentów na krajowy rynek rolny i dochody producentów?”

Informuję, że dzięki m.in. aktywności Polski 5 czerwca 2025 r. zakończył się okres pełnej i jednostronnej liberalizacji importu z Ukrainy, jakim były autonomiczne środki handlowe (ATM) obowiązujące od czerwca 2022 r. Tym samym warunki handlu UE-Ukraina powróciły do korzystniejszych z punktu widzenia sektora rolnego UE i Polski postanowień Układu o stowarzyszeniu UE-Ukraina – Układ (Układ ten wszedł w pełni w życie 1 września 2017 r.). Postanowienia te podlegały przeglądowi, który zakończył się porozumieniem UE-Ukraina z 30 czerwca 2025 r. Zmodyfikowane postanowienia Układu weszły w życie 29 października 2025 r. Nie została zawarta więc „nowa umowa handlowa”, a modyfikacji uległy postanowienia Układu.

W tych zmodyfikowanych postanowieniach Układu uwzględniono szereg postulatów Polski, w tym:

- uwzględniono postanowienia w sprawie klauzuli ochronnej możliwej do zastosowania do dodatkowych preferencji przyznanych porozumieniem (wcześniejsze postanowienia Układu takich postanowień nie przewidywały),
- dodatkowe preferencje przyznane stronie ukraińskiej zostały uwarunkowane od dostosowania ukraińskiego ustawodawstwa do prawa UE w ciągu trzech lat w zakresie zawartości pozostałości pestycydów, leków weterynaryjnych oraz dobrostanu zwierząt. Ukraina ma co roku raportować stan realizacji tego zobowiązania,
- system cen wejścia w imporcie z Ukrainy warzyw i owoców został utrzymany. Ma on chronić przed ich importem po zbyt niskich cenach (w okresie czerwiec 2022 r. – czerwiec 2025 r. system był zawieszony),
- utrzymano ograniczenia bezcłowego importu produktów wrażliwych do poziomu kontyngentów taryfowych. Wielkości tych kontyngentów uległy zwiększeniu (wzrosły też kontyngenty w dostępie do rynku ukraińskiego dla unijnych eksporterów, o czym niżej). Są one jednak wciąż niższe niż wielkości bezcłowego importu w okresie obowiązywania środków ATM. Przykładowo w przypadku cukru – nowa wysokość bezcłowego kontyngentu wynosi 100 tys. ton, podczas gdy w

2024 r. bezcłowa wielkość, której przekroczenie powodowało przywrócenie ceł UE wynosiła 262,7 tys. ton⁸, a w 2023 r. bezcłowy import cukru do UE wyniósł ponad 480 tys. ton.

- zwiększenie przez Ukrainę wielkości kontyngentów dla strony unijnej w zakresie mięsa wieprzowego, mięsa drobiowego i cukru,
- zobowiązanie Ukrainy do redukcji lub zniesienia ceł na inne towary rolne, m.in. istotne dla polskiego eksportu produkty mleczarskie.

Zmodyfikowane warunki handlu UE-Ukraina nie są rozwiązaniem idealnym i stąd wciąż budzą wątpliwości środowisk rolniczych, które w pewnej mierze podzielamy. Niemniej jednak, mając na uwadze powyższe, należy zauważyć, że obecnie obowiązujące warunki uwzględniają szereg polskich postulatów ofensywnych i defensywnych i w konsekwencji są korzystniejsze i sprawiedliwsze niż warunki obowiązujące od czerwca 2022 r. do czerwca 2025 r. - zarówno z punktu widzenia ochrony rynku rolnego Polski i UE, jak też pod kątem dostępu do rynku Ukrainy dla unijnego eksportu towarów rolnych. Kierując się ww. oceną Rząd RP, zgodnie ze stanowiskiem przyjętym przez Komitet do Spraw Europejskich 8 października 2025 r., poparł modyfikacje warunków handlu UE-Ukraina wynikające z porozumienia UE-Ukraina z 30 czerwca 2025 r.

Jednocześnie na forum UE podkreślamy potrzebę uważnego monitorowania wdrażania przez Ukrainę zobowiązań płynących z ww. porozumienia. Wskazujemy też, że należy monitorować import rolno-spożywczy z Ukrainy oraz podejmować odpowiednie działania w przypadku powodowania przez ten import zakłóceń rynkowych lub ryzyka ich wystąpienia.

Ad. 12: *„Jakie stanowisko planuje przyjąć rząd wobec postulatu, by produkty spożywcze z Ukrainy były objęte tymi samymi standardami jakości, sanitarnymi i ekologicznymi, jakie obowiązują rolników w krajach UE?”*

Tak jak wskazałem wcześniej, produkty importowane z Ukrainy (oraz innych kierunków) już obecnie muszą spełniać unijne wymogi bezpieczeństwa żywności (lub równoważne).

Ponadto wprowadzane do obrotu artykuły rolno-spożywcze powinny spełniać wymagania w zakresie jakości handlowej, jeżeli w przepisach o jakości handlowej zostały określone takie wymagania, oraz dodatkowe wymagania dotyczące tych artykułów, jeżeli ich spełnienie zostało zadeklarowane przez producenta⁹. Określone w przepisach krajowych lub unijnych wymagania jakościowe dotyczą wszystkich

⁸ Chodzi o tzw. automatyczny mechanizm ochronny dodany do rozporządzenia ws. ATM w czerwcu 2024 r. dzięki zaangażowaniu m.in. Polski (w okresie czerwiec 2022 r. – czerwiec 2024 r. nie było takiego mechanizmu).

⁹ Art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych.

produktów, a nie tylko tych produkowanych i wprowadzanych do obrotu w Polsce. Przykładowo dla miodu¹⁰ i cukru¹¹, w rozporządzeniach krajowych MRiRW określono szczegółowe wymagania w zakresie jakości handlowej (są to wdrożone wymagania dyrektyw UE), które muszą być spełniane przez produkty wprowadzane na rynek Polski, w tym produkowane w Polsce oraz przez produkty importowane np. z Ukrainy.

W odniesieniu do standardów obowiązujących w imporcie do UE produktów ekologicznych wyjaśniam, że takie produkty¹² muszą być produktami w okresie konwersji na produkcję ekologiczną lub ekologicznymi; proces ich wytworzenia ma być zgodny z wymogami produkcji ekologicznej stosowanymi w UE; w przypadku gdy państwo spoza UE ma własny system kontroli produkcji ekologicznej, standardy produkcji w tym państwie muszą gwarantować co najmniej taki sam poziom zapewnienia zgodności tych produktów z wymogami produkcji ekologicznej UE.

Wszystkie przesyłki produktów ekologicznych importowane do UE (w tym z Ukrainy) podlegają kontroli granicznej prowadzonej przez organy właściwe państw członkowskich (w Polsce kontrole takie prowadzi wojewódzki inspektor IJHARS). W przypadku produktów ekologicznych każda przesyłka produktu ekologicznego importowana z państwa trzeciego musi być wymieniona na świadectwie kontroli (COI) wystawianym w wersji elektronicznej w systemie TRACES. W dokumencie tym wskazany jest szereg informacji dotyczących przesyłki i jej identyfikowalności w tym m.in. kraj pochodzenia produktów, producenci tych produktów oraz jednostki certyfikujące. Z powyższego wynika, że produkty ekologiczne pochodzące z Ukrainy (lub innych państw spoza UE) są w pełni kontrolowane na zgodność lub równoważność zasad ich wytworzenia z wymogami produkcji ekologicznej UE i już obecnie powinny spełniać standardy określone w przepisach UE dotyczących rolnictwa ekologicznego.

Wskazuję również, że Polska opowiada się za jak największym dostosowaniem ukraińskiego ustawodawstwa do standardów wynikających z prawa UE. Temu dostosowaniu służą m.in. zmodyfikowane postanowienia Układu (*szczegóły w odpowiedzi na pytanie nr 9 i 10*). W związku z negocjacjami akcesyjnymi Ukrainy do UE podkreślamy, że aby wejść do UE Ukraina powinna w pełni dostosować swoje ustawodawstwo do

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 3 października 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej miodu (Dz.U. 2023 r. poz. 2513).

¹¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 grudnia 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie jakości handlowej niektórych półproduktów i produktów przemysłu cukrowniczego (Dz. Urz. z 2003 r. nr.5 poz. 36.).

¹² art. 45 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 (Dz.Urz. UE L 150 z 14.6.2018, str. 1, ze zm.).

prawa UE, także w zakresie standardów produkcji, w tym związanych ze zrównoważonym rozwojem.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Jacek Czerniak

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Załączniki:

1. Wykaz kontyngentów taryfowych w umowie UE-Mercosur,
2. Harmonogram liberalizacji przez UE importu z Mercosur (załącznik 3 cz. 1/4),
3. Szczegółowe informacje dotyczące kontroli produktów importowanych.

Do wiadomości:

1. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów,
2. Ministerstwo Rozwoju i Technologii